

УДК 35

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРИ РЕФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Вавренюк С. А.,

*докторант Національного університету
цивільного захисту України,
канд. наук з держ. управління
ORCID: 0000-0002-6396-9906*

В останні роки продовжується зростання кількості та масштабів надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, а також обумовлених зміною клімату на Землі. Негативні фактори техногенного та природного характеру являють собою одну із найбільших загроз для стабільного соціально-економічного розвитку.

Для реалізації зменшення надзвичайних ситуацій та коригування даної сфери сьогодні приймається ряд нових законодавчих актів, в тому числі тих, котрі мають безпосереднє відношення до захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій¹. Безпосередньо даними моментами займається Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Державна політика у сфері розвитку та реформування служби орієнтована на усунення існуючих негативних тенденцій та проблем у діяльності з попередження надзвичайних ситуацій з урахуванням їх ризиків.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій була реорганізована в 2012 році. Основними завданнями Служби були визначені наступні: реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захист населення та територій від надзвичайних ситуацій, а також запобігання їх виникненню, ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальна справа, гасіння пожеж, пожежна та техногенна безпека, робота аварійно-рятувальних служб та гідрометеорологічної служби.

А в 2015 році були внесені зміни до Закону України «Про основи національної безпеки України», згідно з якими органи та підрозділи цивільного захисту належать до суб'єктів забезпечення національної безпеки нашої держави. Визначені загрози у сфері цивільного захисту, котрі можуть зашкоджувати національним інтересам та безпеці України, та встановлені основні вектори роз-

¹ Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2 жовт. 2012 р. №5403-VI. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

витку державної політики з питань національної безпеки у сфері цивільного захисту.

Сьогодні продовжується реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій та системи цивільного захисту. Проводиться планування нових та вносяться зміни у вже існуючі чинні акти законодавства, при цьому враховуються європейські стандарти та передовий світовий досвід. Відбувається покращення матеріально-технічного забезпечення, удосконалення соціального захисту співробітників Державної служби України з надзвичайних ситуацій, а також підвищення престижності служби.

Також варто проводити реформування законодавчої бази у сфері цивільного захисту. Так, потребує змін та доповнень Кодекс цивільного захисту України, зокрема в частині керівництва єдиною державною системою цивільного захисту. А також варто переглянути розділ V «Запобігання надзвичайним ситуаціям».

Діюча система нагляду та контролю у сфері цивільного захисту вимагає перегляду та реформування.

Існує ряд проблемних питань, котрі вимагають вжиття додаткових та організаційних заходів для якісної розбудови потужної системи цивільного захисту в нашій державі. Для цього у 2017 році була схвалена Кабінетом Міністрів України Стратегія реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій, котра передбачає три етапи протягом 2017 – 2020 років.

Перший етап включає в себе підготовку пропозицій щодо вже існуючої законодавчої бази, а саме: питання планових перевірок об'єктів з високим ступенем ризику та запровадження страхування цивільно-правової відповідальності інших об'єктів господарювання. Даний етап також передбачає зміни до актів Кабінету Міністрів України щодо визначення критеріїв для зменшення об'єктів господарювання з високим ступенем ризику, нормативне урегулювання показників розташування підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій та розмежування їхніх функцій, враховуючи досвід передових європейських держав¹.

Під час другого етапу планується реорганізація сил цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій, практична та методична допомога органам місцевого самоврядування щодо утворення в об'єднаних територіальних громадах пожежно-рятувальних підрозділів (пожежних частин) місцевої та добровільної пожежної охорони, в об'єднаних громадах призна-

¹ Про схвалення Стратегії реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 січ. 2017 р. №61. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/61-2017-%D1%80>.

чення відповідальних осіб з питань цивільного захисту, подальше нарощування матеріально-технічної бази підрозділів рятувальної служби, технічне переоснащення сучасною технікою, аварійно-рятувальним та спеціальним обладнанням за допомогою державних, регіональних та міжнародних програм. Важливим моментом є визначення зон відповідальності при реагуванні на надзвичайні ситуації між державними пожежно-рятувальними підрозділами та місцевою добровільною пожежною охороною, а також комунальними аварійно-рятувальними службами.

Під час третього етапу, який планується на 2019 – 2020 роки, планується впровадження пропозицій та змін до нормативно-правових документів та законодавчих актів щодо діяльності служби цивільного захисту. Зокрема, внесення змін та доповнень до єдиної державної системи цивільного захисту, з урахуванням реформ у структурі Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Питання щодо змін в удосконаленні механізму мобілізаційного розгортання спеціальних підрозділів служби в особливий період або під час проведення цільової мобілізації. Важливим моментом є проведення розмежування повноважень у сфері цивільного захисту задля уникнення дублювання на регіональному та місцевому рівнях між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з урахуванням реформ, котрі зараз проходять у них. Також важливим є запровадження системи управління пожежною та техногенною безпекою, базуючись на європейському досвіді та їхніх стандартах для того, щоб можна було оцінювати та аналізувати виникаючі ризики техногенної та пожежної безпеки суб'єктів господарювання.

Підбиваючи підсумки варто зазначити, що під час аналізу нормативно-правового забезпечення функціонування єдиної системи цивільного захисту сьогодні сформована нормативно-правова база функціонування та розвитку сфери цивільного захисту, котра постійно потребує удосконалення у зв'язку з реаліями нашого життя¹. Дана робота триває постійно та в даний час, про що свідчать прийняті Верховною Радою України, Президентом України та Кабінетом Міністрів України рішення з питань удосконалення сфери управління системою цивільного захисту та її реформування. Також плануються значні зміни в процесі реалізації Стратегії реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

¹ Горбулін В. П. Засади національної безпеки України : підручник / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. Київ : Інтертехнологія, 2009. 272 с.